

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Lausuntopyyntö 12.2.2013

Hallituksen esitysluonnos laeiksi perusopetuslain, lukiolain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain ja kunnan peruspalveluiden valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Pyydettyinä lausuntonaan Suomen Kuntaliitto esittää seuraavaa.

Yleistä

Kuntaliitto pitää monia esityksen tavoitteita ja tarkoituksia hyvinä. Koska lainsäädännön saaminen aukottomaksi on vaikeaa, Kuntaliitto pitää erittäin ongelmallisena esitettyä yksityiskohtaista sääntelyä. Se voi osaltaan jäykistää ja hankaloittaa opetuksen- ja koulutuksenjärjestäjän toimintaa ja aiheuttaa tarvetta säätää uusista yksityiskohdista.

Kuntaliitto ei ole ollut valmistelussa mukana, mikä on valitettavaa, koska ehdotettu muutos koskee keskeisesti kuntia.

Esityksellä on Kuntaliiton mielestä taloudellisia vaikutuksia joita tulee arvioida luonnoksessa esitettyä tarkemmin. Jatkovalmistelussa tulisi selvittää säädösmuutosten aiheuttamat kustannukset opetuksen- ja koulutuksenjärjestäjälle.

Kuntaliitto huomauttaa, että esitysluonnos tulee viedä kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnan käsiteltäväksi.

Kuntaliitto haluaa tuoda esille, että lain valmistelussa tulisi noudattaa hallitusohjelmassa ja Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa päätettyjä kaikkia toimenpidelinjauksia. Hallitusohjelman mukaan uusien ja nykyisten tehtävien ja velvoitteiden lisäämistä ja laajentamista kunnille rajoitetaan ja niille osoitetaan valtion rahoitusosuutena yli puolet todellisista kustannuksista. Nämä linjaukset asettavat lainvalmistelijalle velvollisuuden perustella huolella annettavien uusien/laajenevien tehtävien välttämättömyyttä. Ehdotukset, jotka aiheuttavat kunnille uusia ja laajenevia tehtäviä ja jotka eivät ole välttämättömiä, tulee esityksestä poistaa. Hallitusohjelman ja Kesun kirjausten toteuttamiselle tulee em. tapauksissa miettiä toinen toteuttamistapa. Kuntaliitto huomauttaa, että uusille ja laajeneville tehtäville tulee osoittaa valtion rahoitus täysimääräisesti.

Rahoitusperiaatteen toteutumiseksi pitäisi perusteluosassa kuvata erilaisten kuntien mahdollisuudet selvittää uuden lain mukaisten velvoitteiden hoitamisesta. Kuntaliitto huomauttaa, että jo tehdyt valtionosuuksien leikkauspäätökset heikentävät kuntien mahdollisuuksia selvittää jo nykyisistä velvollisuuksista. Uudistuksen vaikutukset tulee ehdottomasti arvioida myös säästöpäätösten ja talousennusteiden näkökulmasta, sillä menosäästöjä esitys ei kunnille nähdäksemme tuo.

Sairaalaopetus

Luonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi uudesta opetuksen muodosta, sairaalaopetuksesta.

Luonnoksen mukaisella säännöksellä muutettaisiin opetuksen järjestämisen peruslähtökohtaa. Nykyisen säännöksen (POL 4 § 3 momentti) tarkoituksena on turvata perusopetus lapselle myös silloin, kun hän joutuu sairautensa vuoksi olemaan sairaalassa kotikuntansa ulkopuolella. Lainsäädännössä ei tällä hetkellä säädetä sairaalaopetuksesta, vaan perusopetuksesta, joka tietyissä tilanteissa on sairaalan sijaintikunnan velvollisuus ja sijaintikunta päättää, miten se opetuksen järjestää. Kuntaliitto ei näe tarvetta säätää sairaalaopetusta yhdeksi opetuksen muodoksi. Hallitusohjelman kirjauksen toteuttaminen on mahdollista muutenkin kuin säätämällä siitä kunnille uusia ja laajenevia tehtäviä.

Kuntaliitto pitää tärkeänä että yksikään lapsi ei jää opetuksen ulkopuolelle sairautensa vuoksi, vaan opetus tulee järjestetyksi lapsen edun mukaisesti. Tätä koskevassa päätöksenteossa hyödynnetään lääketieteellistä asiantuntemusta.

Kuntaliitto ehdottaa että nykyisen POL:n 4 §:n 3 momentin jälkeen voitaisiin lisätä uusi 4. momentti, jossa säädettäisiin, että muussa kuin 3. momentissa mainituissa tilanteissa oppilaan opetuksen järjestäjän on huolehdittava opetuksen järjestämisestä myös oppilaan sairauden aikana, tarvittaessa yhteistyössä sairaalan sijaintikunnan kanssa.

Ennen sairaalahoitajaksoa ja hoitajakson jälkeen sekä muiden avohoidon piirissä olevista palveluista Kuntaliitto näkee että oppilaan kotikunnalla tulee olla oikeus päättää miten ne järjestetään. Kuntaliiton näkemyksen mukaan siitä ei ole tarpeen laissa säätää.

Luonnoksessa ei ole selvitetty kuinka paljon ja mistä syistä avohoidossa olevia oppivelvollisuusikäisiä on. Sairaalaopetuksen laajentaminen koskemaan avohoidossa ja kotihoidossa olevia oppilaita laajentaisi sairaalan sijaintikuntien velvollisuutta huomattavasti. Oppilaalla voi olla hoitosuhde sairaalaan, jonka sijaintikunta on kaukana kotikunnasta. Näissä tilanteissa ratkaistavaksi tulisi opetuksen lisäksi muiden lakisääteisten palvelujen, kuten avustajan ja koulumatkaetuuden järjestäminen. Kuntaliitto toteaa että jos säädetään sairaalaopetuksesta ehdotetulla tavalla, kyseessä on osittain laajeneva ja osittain uusi tehtävä, josta valtion tulee korvata opetuksenjärjestäjälle aiheutuvat kustannukset täysimääräisesti.

Oppilaiden ja opiskelijoiden turvallisuus sekä hyvinvointi

Oppilaiden ja opiskelijoiden turvallisuudesta ja hyvinvoinnista on huolehdittava. Kuntaliiton mielestä opetushenkilöstön mahdollisuudet turvata ja ylläpitää järjestystä ja työrauhaa on koko oppilaitosyhteisön toiminnan näkökulmasta erittäin tärkeää. Tämä on pitkälti mahdollista jo voimassa olevan lainsäädännön perusteella.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan näiden ehdotusten perusongelmana on, että mennään kovin yksityiskohtaiseen sääntelyyn ja siitä johtuviin ongelmiin; muu kuin säädetty ei ole mahdollista. Vaarana on, että koulujen ja oppilaitosten kasvatustyön mahdollisuudet kaventuvat.

Osallisuus

Demokratiakasvatus ja mahdollisuudet osallisuuteen on kannatettavaa. Kuntaliiton näkemyksen mukaan on otettava huomioon, että Suomessa on suuria järjestäjä- ja oppilaitoskohtaisia eroja ja oppilaiden ja opiskelijoiden osallisuuden mahdollisuuksia voidaan toteuttaa eri tavoin. Lain hengen toteutumisen kannalta merkityksellisempää olisi selvittää, miten lain ehdottamat osallisuuden vaatimat kohdat tulisi täytet-

tyä kuin se että säädetään kaikille kouluasteille ja koulumuodoille velvoite oppilas-/opiskelijakunnista.

Kuntalain uudistamisen yhteydessä käsitellään kuntalaisten ja palvelunkäyttäjien mahdollisuuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen. Kuntaliitto näkee tärkeänä että oppilaitosten osallisuutta koskevat asiat tulisi olla yhteneviä uuden kuntalain kanssa.

Laki kunnan peruspalveluiden valtionosuudesta

Kuntaliiton mielestä ehdotettu säädösmuutos muuttaisi merkittävästi kuntien välistä nykylainsäädännön mukaista maksukäytäntöä. Joillekin kunnille esitetty lakimuutos saattaa aiheuttaa melko suuria menojen lisäyksiä lastensuojelulain perusteella muihin kuntiin sijoitettujen lasten opetuksen järjestämisestä aiheutuneissa kotikunnan maksuosuuksissa. Kuntaliitto pitää tärkeänä että selkeästi tuodaan esille, että kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 41 §:n 3 momentti koskee myös esiopetusta.

Vaikutusten arviointi

Esitysluonnoksessa ei ole arvioitu, mitä muutoksia siinä kaavaillut toiminnot aiheuttavat koulujen ja oppilaitosten arjessa. Luonnoksessa ehdotetaan säädettävän yksityiskohtaisesti koulujen ja oppilaitosten toiminnasta. Esityksestä pitää ilmetä, mitä lisäarvoa ehdotuksilla on ja miten ne muuttavat kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävää työtä. Ilman tätä kuvausta esityksen taloudellisten ja muiden vaikutusten arviointi ei ole mahdollista.

Lakiehdotus

Perusopetuslaki

4a § Sairaalaopetus

1 Sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se hänen terveytensä huomioon ottaen on mahdollista. Hoidosta vastaavan sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään avohoidossa olevalle oppilaalle sairaalaopetusta siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua, jos opetuksen järjestäminen muutoin ei ole tämän tai muun lain mukaisista tukitoimista huolimatta oppilaan edun mukaista.

2 Sairaalaopetuksen järjestäjä päättää sairaalaopetuksen käytännön järjestämisestä kuultuaan ensin oppilasta, tämän huoltajia tai laillista edustajaa, oppilaan opetuksen järjestäjää sekä oppilaan oppilashuollosta ennen sairaalaopetusta ja sen aikana vastaavia henkilöitä.

3 Oppilaan opetuksen järjestäjän tulee sairaalaopetuksen järjestäjän kanssa moniammatillisessa yhteistyössä sopia ja järjestää tässä pykälässä tarkoitetuille oppilaille sairaalaopetukseen ja sieltä takaisin siirtymisen kannalta välttämätön tuki opetuksen järjestämiseksi.

Lakiehdotus sairaalaopetuksesta on Kuntaliiton mielestä vaikeasti ymmärrettävä ja on hiukan epäselvää mitä tällä uudistuksella haetaan. Luonnoksen mukaisella säännöksellä muutettaisiin opetuksen järjestämisen peruslähtökohtaa. Nykyisen säännöksen (POL 4 § 3 momentti) tarkoituksena on turvata lapselle perusopetus myös silloin, kun hän joutuu sairautensa vuoksi olemaan sairaalassa kotikuntansa ulkopuolella. Lainsäädännössä ei tällä hetkellä säädetä sairaalaopetuksesta, vaan perusopetuksesta, joka tietyissä tilanteissa on sairaalan sijaintikunnan velvollisuus ja sijaintikunta päättää, miten se opetuksen järjestää. Kuntaliitto ei näe tarvetta säätää sairaalaopetusta yhdeksi opetuksen muodoksi. Hallitusohjelman kirjauksen toteuttaminen on mahdollista muutenkin kuin säätämällä siitä kunnille uusi ja laajeneva tehtävä.

Kuntaliitto pitää tärkeänä että yksikään lapsi ei jää opetuksen ulkopuolelle sairautensa vuoksi, vaan opetus tulee järjestetyksi lapsen edun mukaisesti. Tätä koskevassa päätöksenteossa hyödynnetään lääketieteellistä asiantuntemusta.

Kuntaliitto ehdottaa että nykyisen POL:n 4 §:n 3. momentin jälkeen voitaisiin lisätä uusi 4. momentti, jossa säädettäisiin, että muussa kuin 3 momentin mainituissa tilanteissa oppilaan opetuksen järjestäjän on huolehdittava oppilaan opetuksen järjestämisestä myös oppilaan sairauden aikana, tarvittaessa yhteistyössä sairaalan sijaintikunnan kanssa.

Luonnoksessa ei ole selvitetty kuinka paljon ja mistä syistä avohoidossa olevia oppivelvollisuusikäisiä on. Sairaalaopetuksen laajentaminen koskemaan avohoidossa ja kotihoidossa olevia oppilaita laajentaisi sairaalan sijaintikuntien velvollisuutta huomattavasti. Oppilaalla voi olla hoitosuhde sairaalaan, jonka sijaintikunta on kaukana kotikunnasta. Näissä tilanteissa ratkaistavaksi tulisi opetuksen lisäksi muiden lakisääteisten palvelujen, kuten avustajan ja koulumatkaetuuden järjestäminen. Kuntaliitto toteaa että jos säädetään sairaalaopetuksesta ehdotetulla tavalla, kyseessä on osittain laajeneva ja osittain uusi tehtävä, josta valtion tulee korvata opetuksenjärjestäjille aiheutuvat kustannukset täysimääräisesti.

29 §

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

1 Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.

2 Kouluun ei saa tuoda eikä työpäivän aikana pitää hallussa sellaista esinettä tai ainetta, jonka hallussapito on muussa laissa kielletty tai jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta taikka joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen, ja jonka hallussapidolle ei ole osoittaa hyväksyttävää syytä.

Kuntaliitto pitää itsestään selvänä, että kouluissa tulee noudattaa kaikkia sen toimintaa koskevaa lainsäädäntöä. Tästä syystä ei ole tarpeen säätää erikseen kielletyistä esineistä ja aineista. Järjestyssääntöjä voidaan tarkentaa tältä osin jos opetuksenjärjestäjä näkee sen tarpeellisenä.

3 Opetuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteutumista. *Opetuksen järjestäjän tulee opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen ja kasvatustarkastelun käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.* Opetushallituksen tulee opetussuunnitelman perusteissa antaa määräykset suunnitelmien laatimisesta.

Kuntaliitto toteaa että Opetushallituksen toimivalta kattaa ainoastaan oikeuden määrätä opetussuunnitelmien perusteiden keskeisistä tavoitteista ja sisällöistä. Kuntaliitto ei näe tarvetta tarkempaan kansalliseen ohjaukseen kurinpitokeinojen ja kasvatustarkastelujen menettelytavoista. Opetuksenjärjestäjällä tulee olla oikeus ohjeistaa kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Tässä yhteydessä ei tule lisätä Opetushallitukselle annettavaa norminantovaltaa, vaan pikemminkin nyt, kun perusopetuslaki ja muu koulutusta koskeva lainsäädäntö avataan, olisi syytä kriittisesti tarkastella Opetushallituksen norminantovaltuudet ja niiden perustuslain mukaisuus. Kuntien lakisääteistä suunnitelmavelvollisuuksia ei tule lisätä. Pikemminkin on ryhdyttävä kokoamaan suunnitteluvollisuuksia koskevaa lainsäädäntöä nykyistä yksityiskohtaisia velvoitteita laajemmiksi tavoitteiksi.

5 Edellä 4 momentissa tarkoitettussa järjestyssäännössä ja muissa järjestysmääräyksissä voidaan antaa kouluyhteisön turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä. Lisäksi määräyksiä voidaan antaa koulun omaisuuden käsittelystä sekä oleskelusta ja liikkumisesta koulurakennuksissa ja koulun alueella. Järjestyssäännössä ja muissa järjestysmääräyksissä voidaan antaa kouluyhteisön turvallisuuden

ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä sekä tarkempia määräyksiä 2 momentissa tarkoitetuista esineistä tai aineista sekä niiden käytöstä ja säilytyksestä. Lisäksi määräyksiä voidaan antaa koulun omaisuuden käsittelystä sekä oleskelusta ja liikkumisesta koulurakennuksissa ja koulun alueella.

6 Tässä pykälässä säädetyt oikeudet ja velvollisuudet ovat voimassa työpäivän aikana sekä aikana, jolloin oppilas opetuksen järjestäjän järjestämän koulukuljetuksen takia odottaa opetuksen järjestäjän osoittamassa paikassa työpäivän alkamista tai työpäivän päätyttyä kuljetuksen alkamista.

Kuntaliitto ei näe tarvetta säätää velvollisuutta koulun alkua odottavien oppilaiden valvonnasta. Kuntaliitto toteaa että tämä olisi uusi velvoite jonka kustannusarviointi tulisi tehdä ja valtion osoittaa tarkoitukseen täysimääräinen rahoitus.

7 Opetuksen järjestäjän tulee ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin tietoonsa tulleisiin oppilaan välitömällä koulumatkallaan kokeman väkivallan ja häirinnän selvittämiseksi sekä tässä laissa tarkoitettuihin oppilashuollollisiin, kasvatuksellisiin tai kurinpidollisiin toimenpiteisiin ryhtymiseksi.

Epäselväksi jää, onko koulukuljetus ns. "välitön koulumatka" eli koskeeko toimivalta myös koulukuljetuksia? Kuntaliitto toteaa että tämä on myös uusi velvoite jonka kustannusarviointi tulisi tehdä ja valtion osoittaa tarkoitukseen täysimääräinen rahoitus.

35 a §

Kasvatuskeskustelu

1 Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muutoin rikkoo koulun järjestystä, menettelee vilpillisesti tai kohtelee muita oppilaita tai koulun henkilökuntaa epäkunnioittavasti tai heidän ihmisarvoaan loukkaavasti voidaan: ensisijaisena toimenpiteenä määrätä osallistumaan yhteensä enintään kaksi tuntia kestävään kasvatuskeskusteluun. Kasvatuskeskustelu voidaan järjestää kerralla tai useammassa osassa koulupäivän aikana tai sen jälkeen.

2 Kasvatuskeskustelussa yksilöidään toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti yhdessä oppilaan kanssa ja tarvittaessa selvitetään laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä keinot koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi.

3 Kasvatuskeskusteluun määräävät koulun opettaja tai rehtori. Kasvatuskeskustelu tulee kirjata ja siitä tulee ilmoittaa oppilaan huoltajille. Huoltajalle tulee varata mahdollisuus osallistua kasvatuskeskusteluun, tai osaan siitä, mikäli se 2 momentissa esitetty huomioon ottaen katsotaan tarpeelliseksi.

Kuntaliitto ei pidä hyvänä että kasvatuskeskustelu rinnastetaan rangaistukseen. Kuntaliitto ei myöskään näe tarpeellisena säätää kasvatuskeskustelusta, koska kasvatus on osa koulun nykyinsäädännön mukaista mahdollistamaa toimintaa. Byrokratiaa ei myöskään tulisi lisätä säätämällä kirjausvelvoitetta.

47 a §

Osallisuus ja oppilaskunta

Opetuksen järjestäjän tulee edistää kaikkien oppilaiden osallisuutta ja huolehtia siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus osallistua koulun toimintaan ja kehittämiseen sekä ilmaista mielipiteensä oppilaiden asemaan liittyvistä asioista. Oppilaille tulee järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun.

Edellä 6 §:n 2 momentissa tarkoitettulla koululla tulee olla sen oppilaista muodostuva oppilaskunta. Oppilaskunta voi olla useamman koulun yhteinen. Oppilaskunnan tehtävänä on edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista sekä kehittää oppilaiden ja opetuksen järjestäjän välistä yhteistyötä.

Opetuksen järjestäjän tulee kuulla koulun oppilaskuntaa ennen 1 momentissa mainittujen suunnitelmien ja määräysten vahvistamista sekä ennen muita oppilaiden asemaan olennaisesti vaikuttavien päätöksiä. Tässä pykälässä tarkoitettu toiminta järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti paikalliset olosuhteen huomioon ottaen. Tarkemmin toiminnan järjestämises-

tä päättää opetuksen järjestäjä. *Toiminta tulee suunnitella opetussuunnitelman ja muiden koulun toimintaa ohjaavien suunnitelmien osana tai yhteydessä. Koulutuksen järjestäjän tulee määrärajoin selvittää opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta.*

Demokratiakasvatus ja mahdollisuudet osallisuuteen on kannatettavaa. Kuntaliiton näkemyksen mukaan on otettava huomioon, että Suomessa on suuria järjestäjä- ja oppilaitoskohtaisia eroja tavoissa, joilla oppilaiden osallisuuden mahdollisuuksia toteutetaan. Lain hengen toteutumisen kannalta merkityksellisempää olisi selvittää, miten nykyisen? lain ehdottamat osallisuuden vaatimat kohdat tulisi täytettyä kuin se että säädetään kaikille kouluasteille ja koulumuodoille samanlainen velvoite oppilaskunnista.

Laki lukiolain muuttamisesta

21 §

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

1 Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.

2 Oppilaitokseen ei saa tuoda eikä työpäivän aikana pitää hallussa sellaista esinettä tai ainetta, jonka hallussapito on muussa laissa kielletty tai jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta taikka joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen, ja jonka hallussapidolle ei ole osoittaa hyväksyttävää syytä.

Kuntaliitto pitää itsestään selvänä, että kouluissa tulee noudattaa kaikkia sen toimintaa koskevaa lainsäädäntöä. Tästä syystä ei ole tarpeen säätää erikseen kielletyistä esineistä ja aineista. Järjestyssääntöjä voidaan tarkentaa tältä osin jos koulutuksen järjestäjä näkee sen tarpeellisenä.

3 Koulutuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimeenpanna esteetöntä sujumista sekä koulu yhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

Edellä 3 momentissa tarkoitettussa järjestyssäännössä ja muissa järjestysmääräyksissä voidaan antaa oppilaitosyhteisön turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä. Lisäksi määräyksiä voidaan antaa oppilaitoksen omaisuuden käsittelystä sekä oleskelusta ja liikkumisesta oppilaitoksen tiloissa ja sen alueella. (13.6.2003/478)

Mitä edellä 2 momentissa säädetään, ei koske aikuisten koulutukseen tarkoitettuja opetussuunnitelman perusteita eikä opetussuunnitelmia. Aikuisten koulutusta varten ei tarvitse myöskään hyväksyä järjestyssääntöjä eikä muita määräyksiä. (13.6.2003/478) suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteutumista. *Opetuksen järjestäjän tulee opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.* Opetushallituksen tulee opetussuunnitelman perusteissa antaa määräykset näiden suunnitelman laatimisesta.

Kuntaliitto toteaa että Opetushallituksen toimivalta kattaa ainoastaan oikeuden määrätä opetussuunnitelmien perusteiden keskeisistä tavoitteista ja sisällöistä. Kuntaliitto ei näe tarvetta tarkempaan kansalliseen ohjaukseen kurinpitokeinojen ja kasvatusteskustelujen menettelytavoista. Opetuksen järjestäjällä tulee olla oikeus ohjeistaa kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Tässä yhteydessä ei tule lisätä Opetushallitukselle annettavaa norminantovaltaa, vaan pikemminkin nyt, kun perusopetuslaki ja muu koulutusta koskeva lainsäädäntö avataan, olisi syytä kriittisesti tarkastella Opetushallituksen norminantovaltuudet ja niiden perustuslain mukaisuus. Kuntien lakisäateistä suunnitelmavelvollisuuksia ei tule lisätä. Pikemminkin on ryhdyttävä kokoamaan suunnitteluvollisuuksia koskevaa lainsäädäntöä nykyistä yksityiskohtaisia velvoitteita laajemmiksi tavoitteiksi.

26 d §**Oikeus ottaa pois esineitä tai aineita ja tutkia opiskelijan tavarat**

1 Rehtorilla ja opettajalla on oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa opiskelijalta tämän lain 21 §:n 2 momentissa tarkoitettu kielletty esine tai aine.

2 Tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettujen esineiden tai aineiden etsimiseksi opettajalla ja rehtorilla on työpäivän aikana oikeus tarkastaa opiskelijan mukana olevat tavarat ja päällisin puolin hänen vaatteensa, mikäli on todennäköistä, että tällaisia esineitä tai aineita on opiskelijan hallussa ja opiskelija pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole.

3 Jos haltuun otettavaa esinettä tai ainetta hallussaan pitävä opiskelija koettaa vastarintaa tekeväällä välttää haltuun ottamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia esineiden tai aineiden haltuun ottamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.

Voimankäyttövälineitä ei saa 1-3 momenttien mukaisissa toimissa käyttää. Voimakeinojen käytön lioittelusta säädetään rikoslain (39/1889) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7§:ssä.

4 Rehtori ja opettaja voivat 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai kumpikin erikseen. Pykälän 2 momentissa tarkoitettu tarkastus tulee suorittaa samaan sukupuoleen kuuluvan opettajan tai rehtorin toimesta ja koulun henkilökuntaan kuuluvan toisen täysi-ikäisen henkilön läsnä ollessa.

Edellä mainitusta tarkastuksen suorittamistavasta voidaan kuitenkin poiketa, jos se on asian kiireellinen luonne huomioon ottaen välttämätöntä. Tämän pykälän 1-3 momenteissa tarkoitettujen toimenpiteiden toteutettavuus on mahdollisimman turvallisesti.

Toimenpiteillä ei saa puuttua opiskelijan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyyteen enempää kuin on välttämätöntä opiskelurauhan ja turvallisuuden varmistamiseksi. Oppilaan tarkastuksessa on noudattava olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta. Toimenpiteiden käyttö tulee suunnitella ja ohjeistaa.

Kuntaliitto toteaa että yllämainittujen toimenpiteiden tulisi koskea ainoastaan turvallisuuden varmistamista. Opiskelurauhan turvaamiseksi tulisi voida käyttää muita keinoja.

27 §**Osallisuus ja opiskelijakunta**

Koulutuksen järjestäjän tulee edistää kaikkien opiskelijoiden osallisuutta ja huolehtia siitä, että kaikilla opiskelijoilla on mahdollisuus osallistua oppilaitoksen toimintaan ja kehittämiseen sekä ilmaista mielipiteensä opiskelijoiden asemaan liittyvistä asioista. Opiskelijoille tulee järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä tämän lain 28 §:n 3 momentissa tarkoitettujen järjestysäännön valmisteluun.

Jokaisella oppilaitoksella, jossa järjestetään tässä laissa tarkoitettua koulutusta, tulee olla opiskelijoista muodostuva opiskelijakunta.

Koulutuksen järjestäjän tulee turvata opiskelijakunnalle riittävät toimintaedellytykset.

Opiskelijakunnan tehtävänä on edistää opiskelijoiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista sekä kehittää opiskelijoiden ja koulutuksen järjestäjän välistä yhteistyötä. Koulutuksen järjestäjän tulee kuulla opiskelijakuntaa ennen 1 momentissa mainittujen suunnitelmien ja määräysten vahvistamista sekä ennen muiden opiskelijoiden asemaan olennaisesti vaikuttavien päätösten tekemistä.

Koulutuksen järjestäjän tulee määräajoin selvittää opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta.

Tässä pykälässä tarkoitettu toiminta tulee suunnitella opetussuunnitelman ja muiden siihen perustuvien suunnitelmien osana tai yhteydessä.

Luonnoksen osallisuutta ja opiskelijakuntaa koskevaan pykälään (27 §) esitetään säännöstä, jonka mukaan koulutuksen järjestäjän tulee määräajoin selvittää opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta.

Kuntaliitto toteaa, että lukiolaissa säädetään koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta (16 §). Arvioinnin keskeisenä tavoitteena on kehittää koulutusta ja parantaa oppimisen edellytyksiä. Kuntaliitto katsoo, että koulutusta koskevassa lainsäädännössä koulutuksen arviointia koskeva sääntely on nykyisellään riittävää. Näin ollen koulutuksen arviointiin ja selvitysvelvollisuuksiin liittyviä tehtäviä ei tule luonnoksessa esitetyllä tavalla hajauttaa eri säännöksiin eikä lainsäädännöllä määrittää sen toteuttamistapoja.

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

28 §

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

1 Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.

2 Oppilaitokseen ei saa tuoda eikä työpäivän aikana pitää hallussa sellaista esinettä tai ainetta, jonka hallussapito on muussa laissa kielletty tai jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta taikka joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen, ja jonka hallussa pidolle ei ole osoittaa hyväksyttävää syytä. (13.6.2003/479)

Kuntaliitto pitää itsestään selvänä, että kouluissa tulee noudattaa kaikkia sen toimintaa koskevaa lainsäädäntöä. Tästä syystä ei ole tarpeen säätää erikseen kielletyistä esineistä ja aineista. Järjestyssääntöjä voidaan tarkentaa tältä osin jos koulutuksen järjestäjä näkee sen tarpeellisena.

Koulutuksen järjestäjän tulee hyväksyä järjestyssäännöt tai antaa muut oppilaitoksessa sovellettavat järjestysmääräykset, joilla edistetään sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä oppilaitosyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. (13.6.2003/479).

Edellä 3 momentissa tarkoitettussa järjestyssäännössä ja muissa järjestysmääräyksissä voidaan antaa oppilaitosyhteisön turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä. Lisäksi määräyksiä voidaan antaa oppilaitoksen omaisuuden käsittelystä sekä oleskelusta ja liikkumisesta oppilaitoksen tiloissa ja sen alueella. (13.6.2003/479)

3 Koulutuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteutumista. *Koulutuksen järjestäjän tulee laatia suunnitelma tämän lain 35 ja 35 d §:n mukaisten toimenpiteiden käytöstä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallituksen tulee opetussuunnitelman perusteissa antaa määräykset suunnitelmien laatimisesta.*

Kuntaliitto toteaa että Opetushallituksen toimivalta kattaa ainoastaan oikeuden määrätä opetussuunnitelmien perusteiden keskeisistä tavoitteista ja sisällöistä. Kuntaliitto ei näe tarvetta tarkempaan kansalliseen ohjaukseen kurinpitokeinojen ja kasvatusteskustelujen menettelytavoista. Opetuksenjärjestäjällä tulee olla oikeus ohjeistaa kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Tässä yhteydessä ei tule lisätä Opetushallitukselle annettavaa norminantovaltaa, vaan pikemminkin nyt, kun perusopetuslaki ja muu koulutusta koskeva lainsäädäntö avataan, olisi syytä kriittisesti tarkastella Opetushallituksen norminantovaltuudet ja niiden perustuslain mukaisuus. Kuntien lakisäateistä suunnitelmavelvollisuuksia ei tule lisätä. Pikemminkin on ryhdyttävä kokoamaan suunnitteluvollisuuksia koskevaa lainsäädäntöä nykyistä yksityiskohtaisia velvoitteita laajemmiksi tavoitteiksi.

35 d §

Oikeus ottaa pois esineitä tai aineita ja tutkia opiskelijan tavarat

1 Rehtorilla ja opettajalla on oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa opiskelijalta tämän lain 28 §:n 2 momentissa tarkoitettu kielletty esine tai aine.

2 Tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettujen esineiden tai aineiden etsimiseksi opettajalla ja rehtorilla on työpäivän aikana oikeus tarkastaa opiskelijan mukana olevat tavarat ja päällisin puolin hänen vaatteensa, mikäli on todennäköistä, että tällaisia esineitä tai aineita on opiskelijan hallussa ja

opiskelija pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole.

3. Jos haltuun otettavaa esinettä tai ainetta hallussaan pitävä opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää haltuun ottamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia esineen tai aineen haltuun ottamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Voimankäyttövälineitä ei saa 1□3 momenttien mukaisissa toimissa käyttää. Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain (39/1889) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7§:ssä.

4 Rehtori ja opettaja voivat 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai kumpikin erikseen. Pykälän 2 momentissa tarkoitettu tarkastus tulee suorittaa samaan sukupuoleen kuuluvan opettajan tai rehtorin toimesta ja koulun henkilökuntaan kuuluvan toisen täysi-ikäisen henkilön läsnä ollessa. Edellä mainitusta tarkastuksen suorittamistavasta voidaan kuitenkin poiketa, jos se on asian kiireellinen luonne huomioon ottaen välttämätöntä. Tämän pykälän 1□3 momenteissa tarkoitettujen toimenpiteiden toteutettavuus mahdollisimman turvallisesti. Toimenpiteillä ei saa puuttua opiskelijan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyyteen enempää kuin on välttämätöntä opiskelurauhan ja turvallisuuden varmistamiseksi. Oppilaan tarkastuksessa on noudatettava olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta. Toimenpiteiden käyttö tulee suunnitella ja ohjeistaa.

Kuntaliitto toteaa että yllämainittujen toimenpiteiden tulisi koskea ainoastaan turvallisuuden varmistamista. Opiskelurauhan turvaamiseksi tulisi voida käyttää muita keinoja.

36 §

Osallisuus ja opiskelijakunta

Koulutuksen järjestäjän tulee edistää kaikkien opiskelijoiden osallisuutta ja huolehtia siitä, että kaikilla opiskelijoilla on mahdollisuus osallistua oppilaitoksen toimintaan ja kehittämiseen sekä ilmaista mielipiteensä opiskelijoiden asemaan liittyvistä asioista. Opiskelijoille tulee järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä tämän lain 28 §:n 3 momentissa tarkoitettujen järjestysäännön valmisteluun.

Jokaisella oppilaitoksella, jossa järjestetään tässä laissa tarkoitettua koulutusta, tulee olla sen opiskelijoista muodostuva opiskelijakunta.

Opiskelijakunta voi olla myös useamman oppilaitoksen tai toimintayksikön yhteinen. Koulutuksen järjestäjän tulee turvata opiskelijakunnalle riittävät toimintaedellytykset. Opiskelijakunnan tehtävänä on edistää opiskelijoiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista sekä kehittää opiskelijoiden ja koulutuksen järjestäjän välistä yhteistyötä. Koulutuksen järjestäjän tulee kuulla opiskelijakuntaa ennen 1 momentissa mainittujen suunnitelmien ja määräysten vahvistamista sekä ennen muiden opiskelijoiden asemaan olennaisesti vaikuttavien päätösten tekemistä.

Koulutuksen järjestäjän tulee määräajoin selvittää opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta. Tässä pykälässä tarkoitettu toiminta tulee suunnitella opetussuunnitelman ja muiden siihen perustuvien suunnitelmien osana tai yhteydessä.

Luonnoksen osallisuutta ja opiskelijakuntaa koskevaan pykälään (36 §) esitetään säännöstä, jonka mukaan koulutuksen järjestäjän tulee määräajoin selvittää opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta.

Kuntaliitto toteaa, että laissa ammatillisesta koulutuksesta säädetään koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta (24 §). Arvioinnin keskeisenä tavoitteena on kehittää koulutusta ja parantaa oppimisen edellytyksiä. Kuntaliitto katsoo, että koulutusta koskevassa lainsäädännössä koulutuksen arviointia koskeva sääntely on nykyisellään riittävää. Näin ollen koulutuksen arviointiin liittyviä tehtäviä ei tule luonnoksessa esitetyllä tavalla hajauttaa eri säännöksiin eikä lainsäädännöllä määrittää sen toteuttamistapoja.

Laki kunnan peruspalveluiden valtionosuudesta annetun lain 41 §:n muuttamisesta

41 §

Sairaalaopetuksen, koulukotiopetuksen ja lastensuojelun vuoksi sijoitetun oppilaan kotikuntakorvaus

1 Kunta, joka on sairaalassa *perusopetuslain 4 a §:n 1 momentissa* tarkoitettua perusopetusta saavan oppilaan kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta hoidon aikana, on velvollinen maksamaan oppilaasta sairaalan sijaintikunnalle kotikuntakorvauksen, joka lasketaan kertomalla *sairaalaopetuksesta opetuspäivää kohden aiheutuva keskimääräinen todellinen vuosikustannus niiden päivien määrällä, jolloin oppilaalle järjestetään sairaalaopetusta. Perusopetuslain 4 a §:n 3 momentissa tarkoitettua sairaalaopetusta edeltävää ja sen jälkeistä tukea saavan oppilaan kotikunta on velvollinen maksamaan tukitoimenpiteistä aiheutuneita kustannuksia vastaavan kotikuntakorvauksen tukea tarjoavan sairaalan tai muun erityissairaanhoidon toimintayksikön sijaintikunnalle.*

3 Kunta, joka on lastensuojelulain 16 b §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla sijoitetunperusopetusta saavan oppilaan kotikunta opetuksen aikana, on velvollinen maksamaan opetusta järjestävälle kunnalle tai muulle opetuksen järjestäjälle *oppilaan esi- tai perusopetuksesta aiheutuneita kustannuksia vastaavan kotikuntakorvauksen.*

Kuntaliitto esittää kantanaan että oppilaan kotikunnalle ei voida säätää yksipuolista maksamisvelvoitetta: *"sairaalaopetusta edeltävää ja sen jälkeistä tukea saavan oppilaan kotikunta on velvollinen maksamaan tukitoimenpiteistä aiheutuneita kustannuksia"*, vaan näiden palvelujen antamisesta tulisi sopia oppilaan kotikunnan kanssa.

Kuntaliiton mielestä ehdotettu säädösmuutos muuttaisi merkittävästi kuntien välistä nykylainsäädännön mukaista maksukäytäntöä. Joillekin kunnille esitetty lakimuutos saattaa aiheuttaa melko suuria menojen lisäyksiä lastensuojelulain perusteella muihin kuntiin sijoitettujen lasten opetuksen järjestämisestä aiheutuneissa kotikunnan maksuosuuksissa.

Kuntaliitto pitää tärkeänä että selkeästi tuodaan esille, että kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 41 §:n 3 momentti koskee myös esiopetusta.

Kuntaliitto huomauttaa että terminologiaa tulisi tarkistaa: 41 §:ssä tulisi puhua vain *"kustannuksista"* tai *"korvauksesta"* (Kuntaliitto on käyttänyt termiä *"kotikunnan maksuosuus"*), ei *"kotikuntakorvauksesta"*, joka sekoittuu saman lain 37-38 §:ien kotikuntakorvaukseen.

SUOMEN KUNTALIITTO

Anneli Kangasvieri
johtaja, opetus ja kulttuuri

Kurt Torsell
erityisasiantuntija